

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Första kammaren.

Nr 26.

Lördagen den 26 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet friherre *Beck-Friis* avlämnade följande nådiga propositioner:

nr 58, angående avskrivning av viss avgäld för utrivning av en till kronoegendomen Åkerholmen i Skaraborgs län hörande kvarn;

nr 59, angående rätt för trädgårdsmästaren och preparatorn vid skogshögskolan K. F. Eklöf att för ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring;

nr 60, angående pension åt föreståndaren för Jönköpings läns lantmannaskola i Tenhult K. V. Smedberg;

nr 61, angående bidrag ur jämtländska renbetesfjällens skogsfond till anläggning av en enskild väg inom Offerdals socken av Jämtlands län;

nr 65, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; samt

nr 66, angående pension åt ladugårdsförmannen M. Jensen vid Alnarp.

Företogs val av tjugufyra valmän för utseende av ej mindre riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare än även riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till valmän utsedda:

herr Alexanderson	med 105 röster,
» Antonsson	» 105 »
» Beckman	» 105 »
» Boberg	» 105 »
» Clason	» 105 »
» Eliasson	» 105 »
friherre Fleming	» 105 »
herr Gezelius	» 105 »
» Gustafsson	» 105 »
greve Hamilton, Alexander,	» 105 »
herr Hedenlund	» 105 »
» Hellberg	» 105 »
» Lamm	» 105 »

herr Lindblad, Anders C.,	med 105 röster,
» Meurling	» 105 »
» Nilsson, Johan,	» 105 »
greve Posse	» 105 »
herr Rosén	» 105 »
friherre Silverschiöld	» 105 »
herr Strömberg	» 105 »
» Trapp	» 105 »
» Trygger	» 105 »
» Wavrinsky	» 105 »
» Östberg, G. F.,	» 105 »

Företogs val av sex suppleanter för de valmän, som av kammaren fått i uppdrag att utse ej mindre riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare än även riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till suppleanter utsedda:

herr Forssman	med 104 röster,
» Kjellgren	» 104 »
friherre Hermelin	» 104 »
herr von Sydow	» 104 »
» Hedenström	» 104 »
» von Koch	» 104 »

sedan ordningen mellan dem blivit genom lottning bestämd.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran nedannämnda under gärdagen bordlagda ärenden, nämligen lagutskottets utlåtanden nr 10—13, jordbruksutskottets utlåtanden nr 1—14 ävensom första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets den 22 och 23 innevarande februari bordlagda betänkande nr 7, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å spannmål m. m., biföll kammaren vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av första kammarens första tillfälliga utskotts den 22 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande nr 1, angående ändrad lydelse av § 3 mom. 2 i reglementariska föreskrifter för riksdagen, biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt; och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas medkammaren.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets den 23 och 25 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 3, i anledning av

väckt motion om sådan ändring i förordningen om landsting att Konungens befallningshavande må pröva giltigheten av anmält förfall för landstingsman, innan suppleant för denne inkallas, biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets den 23 och 25 innevarande februari bordlagda utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under titeln »utgifter för kapitalökning, statens affärsverksamhet» gjorda framställning i fråga om anslag för anskaffande av rullande materiel vid statens järnvägar, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bankoutskottets den 23 och 25 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 7, angående överflyttning vid riksbankens huvudkontor av vissa tjänster från första till andra tjänstegraden.

Ang. överflyttning vid riksbankens huvudkontor av vissa tjänster från första till andra tjänstegraden.

Med skrivelse den 20 nästlidna januari hade fullmäktige i riksbanken överlämnat framställningar dels från vissa tjänstemän i första tjänstegraden vid huvudkontoret, dels ock från styrelsen för riksbankstjänstemännens förening angående överflyttning vid huvudkontoret av 20 tjänster från första till andra tjänstegraden.

För egen del hade fullmäktige i ärendet anfört följande:

»Då tjänstemännen i andra graden äro avsedda för utförande av sådant arbete inom banken, som är av mera kavlificerad art, måste självfallet antalet dylika tjänster regleras efter omfånget av ifrågasvarande slags arbete.

Att antalet tjänster i första graden ökats hastigare än i den andra är en naturlig följd av den kraftiga utveckling riksbanken efter dess ombildning till en verklig centralbank vunnit, och som gjort att de enklare göromålen tilltagit långt mera än göromålen av mera maktpåliggande art. Visserligen må det vara sant, att första tjänstegraden f. n. kan synas väl stor vid jämförelse med närmast högre grad, men därvid bör ihågkommas, att så blivit förhållandet endast på den grund, att banken hade vid sig fästad en stor manlig extra personal, varav, på upprepade framställningar om inrättande av nya tjänster i första graden, genom riksdagens välvilja en avsevärd del blivit förflyttad på ordinarie stat. En stor mängd av de göromål i lägsta graden, som nu förrättas av manliga tjänstemän, kan med fördel överlätas på kvinnliga biträden; och såsom framgår av den i bankoutskottets utlåtande nr 31 vid 1913 års riksdag intagna, inom fullmäktige framlagda plan angående tjänsterna i lägsta graden vid huvudkontoret kunna av dessa tjänster ej mindre än 23 stycken utbytas mot kvinnliga biträdesbefattningar. Sådant utbyte kan dock endast ske så småningom vid uppkommande ledigheter och i den mån de befintliga manliga extra ordinarierna hinna befordras.

Ang. överflyttning vid riksbankens huvudkontor av vissa tjänster från första till andra tjänstegraden.
(Forts.)

Sedan detta skett torde den förmenta disproportionen mellan första och andra graderna vara borta.

Emellertid hava fullmäktige redan förut haft sin uppmärksamhet riktad på frågan, huruvida icke vissa göromål, som nu bestridas av tjänstemän i första graden, äro av beskaffenhet, att de lämpligen böra anförtros åt tjänstemän i den ansvarsfullare ställning, som andra graden förutsätter. Vid övervägande härav hava fullmäktige funnit de med nedannämnda befattningar i första graden förenade göromålen böra överflyttas till andra graden, nämligen:

kontrollantbefattningen å utrikesavdelningen,

biträdande revisorn å revisionen,

biträdet å statistiska avdelningen,

biträdet å upplysningsavdelningen samt

en av korrespondenterna å korrespondensavdelningen.»

Fullmäktige hade därför på det sätt ansett sig böra tillmötesgå ifrågavarande framställningar, att fullmäktige hemställt, att utskottet ville hos riksdagen utverka sådan ändring i avlöningsstaten för riksbanken, att vid huvudkontoret antalet tjänster i andra graden ökades med fem och att i sammanhang härmed tjänsterna i första graden minskades med motsvarande antal.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande hemställt, att riksdagen, med bifall till fullmäktiges förevarande framställning, måtte besluta sådan ändring i avlöningsstaten för riksbanken, att vid huvudkontoret antalet tjänster i andra graden ökades med fem och att i sammanhang härmed tjänsterna i första graden minskades med motsvarande antal.

Herr Wickman: Herr talman, mina herrar! Vid detta ärendes behandling inom utskottet har jag varit av något skiljaktig mening, ehuru denna icke varit av den art, att jag ansett mig böra avgiva någon reservation.

Som kammaren finner dels av fullmäktiges i riksbanken uttalande och dels av bankoutsiktets hemställan, hava vissa tjänstemän i första tjänstegraden vid riksbankens huvudkontor gjort hemställan om uppflyttning av ett visst antal tjänster från första till andra graden. Nu har ju förhållandet tidigare varit det, att en avsevärd del av de nuvarande tjänsterna i första lönegraden bestritts av extra personal. Förhållandet ändrades år 1907, då en stor del av de extra tjänsterna uppfördes på ordinarie stat, varigenom det, i stället för förut 33, blev 67 tjänster i första lönegraden. Det är denna missproportion mellan antalet tjänster i första och andra lönegraden som föranlett vissa tjänstemän i första lönegraden att begära ändring i detta förhållande. Det är naturligt, att de tjänstemän, som söka sig in på detta område, hysa förhoppning om att snarast möjligt eller åtminstone inom överskådlig tid komma upp i högre avlöningsgrad, andra, tredje och fjärde, och icke behöva stanna på den låga avlöningsnivå första gradens tjänstebefattning erbjuder. Detta är, efter vad jag kan finna, ganska förklarligt. Nu blir förhållandet, att en

stor del av första gradens tjänstemän nödgas stanna i denna grad, som såsom högsta avlöning erbjuder 4,000 kronor eller något därutöver. Detta har föranlett en del tjänstemän att begära ändring. Klart är ju, såsom fullmäktige i betänkandet framhålla, att tjänsternas uppflyttning må vara beroende av den ansvarsfullare ställning, som kan bli till finnandes inom andra graden. Tjänstemannakåren har nu i sin skrivelse framhållit nödvändigheten av en uppflyttning av tjugu tjänster. Inom utskottet har en så stor uppflyttning icke vunnit någon resonnans, utan utskottet har ju, såsom betänkandet utvisar, stannat vid det förslag, till vilket fullmäktige kommit, nämligen uppflyttning av fem tjänster. Jag har emellertid haft den skiljaktiga mening inom utskottet, som jag ock önskat få framförd här i kammaren, att behovet påkallar en uppflyttning av ytterligare fem tjänster. Jag har också inom utskottet påvisat, att de närmast kommande fem tjänstemannaplatserna, som nu innehavas av första gradens tjänstemän, äro lika ansvarsfulla som de fem, vilka herrar fullmäktige själva föreslagit till uppflyttning. Jag har sålunda inom utskottet önskat, att utskottet skulle gått något längre i tillmötesgående genom att öka antalet ifrågavarande befattningar till tio.

*Ang. öve
ning vid
riksbankens
huvudkontor
av vissa tjän-
ster från
första till
andra tjänste-
graden.
(Forts.)*

Nu har man ju i förevarande fall måst vara försiktig, och jag medger, att försiktigheten bjuder att gå sakta fram på detta område, därför att man på senare tid antagit kvinnliga biträden, som också kunna nå upp till andra graden. Det är detta förhållande och den utveckling som härutinnan kan komma att ske, som man måste se på. Därigenom kommer måhända den fara, som tjänstemännen ansett ligga i, att det skulle bli för många i andra graden, att i någon mån förändras.

Ja, herr talman, jag har endast velat framhålla detta till dagens protokoll, därför att jag förmodar, att riksdagen icke med det beslut jag väntar, att riksdagen i dag fattar i denna fråga, blir förskonad från vidare framställningar i ämnet, utan att sådana förmodligen snarast komma igen. Jag har därför velat hava detta yttrande till protokollet.

Herr talman, jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo bankoutskottets den 23 och 25 innevarande februari bordlagda utlåtanden:

nr 8, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning angående förhöjning av vissa kassavårdsarvoden;

nr 9, angående ersättning till vaktmästaren vid riksbankens huvudkontor G. J. Bergman för mistade avlöningsförmåner; samt

nr 10, i anledning av väckt motion om anslag till utgivande av en uppslagsbok över 1916 års lagtima riksdags verksamhet.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr vice talmannen erhöill på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Vid gårdagens plenum beslöt kammaren att på onsdagen utse valmän och suppleanter för väljande av riksbanks- och riksgäldsfullmäktige. Jag tager mig friheten föreslå, att i år likasom under föregående år antalet suppleanter måtte bestämmas till tio.

Denna hemställan bifölls.

Herr *Alkman* väckte en motion, nr 97, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till ny förordning om automobiltrafik.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om införande i förordningen om kommunalstyrelse på landet av bestämmelse rörande förfarandet, när ordinarie ledamot av kommunal- eller municipalnämnd avgår före slutet av tjänstgöringstiden;

statsutskottets utlåtande nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel till bestridande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen;

bankoutskottets memorial nr 11, angående avskrivning av osäkra fordringar vid riksbankens huvudkontor och avdelningskontoret i Visby;

lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skydd mot utmätning för viss del av gäldenärs inestående avlöning för allmän eller enskild tjänst eller inestående pension; ävensom

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om ny uppdelning av telefontaxeområdena inom riket;

nr 3, angående skyldighet för fängelseläkare att avgiva utlåtande om sinnessjuk strafffänge; och

nr 4, angående skrivelse till Konungen i fråga om rätt att vid gudstjänst begagna nu gällande kyrkobibel under blivande övergångstid efter ny kyrkobibels införande.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet följande vid sammanträdet början avlämnade rådiga propositioner:

nr 58, angående avskrivning av viss avgäld för utrivning av en till kronoegendomen Åkerholmen i Skaraborgs län hörande kvarn;

nr 59, angående rätt för trädgårdsmästaren och preparatorn vid

skogshögskolan K. F. Eklöf att för ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring;

nr 61, angående bidrag ur jämtländska renbetesfjällens skogsfond till anläggning av en enskild väg inom Offerdals socken av Jämtlands län; samt

nr 65, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade nådiga propositioner:

nr 60, angående pension åt föreståndaren för Jönköpings läns lantmannaskola i Tenhult K. V. Smedberg; och

nr 66, angående pension åt ladugårdsförmannen M. Jensen vid Alnarp.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11,48 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
